

СТАНОВИЩЕ

от проф. д. н. Лаура Иванова Димитрова,
член на научно жури по процедура за защита на дисертационен труд
за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Област на висше образование 8. Изкуства
Професионално направление 8.2. Изобразително изкуство
Национална художествена академия
Факултет за изящни изкуства
Катедра „Рисуване“

Тема на дисертационния труд:

**Трансформация на рисунката от двуизмерно изображение в триизмерен обект.
Водещи художници от второто десетилетие на XX-и век
до съвременни проявления**

Автор: **Невена Христова Ангелова**

Научен ръководител: **проф. д-р Маня Вапцарова**

Дисертацията „Трансформация на рисунката от двуизмерно изображение в триизмерен обект. Водещи художници от второто десетилетие на XX-и век до съвременни проявления“ наброява 213 страници и включва увод, пет глави, заключение и библиография от 31 източника на кирилица, 46 източника на латиница и 61 източника от интернет, както и приложение към дисертацията в отделно книжно тяло от 109 страници с 136 илюстрации.

В увода на дисертацията са определени обектът и предметът на изследване и основните цели и задачи.

В първа глава с название „ПИКАСО И ПРОСТРАНСТВЕНАТА РИСУНКА. АСАМБЛАЖИ, 3D КОНСТРУКЦИИ, РИСУВАНА СКУЛПТУРА“ се разглежда както рисунката в творчеството на Пикасо, така и в творчеството на Оскар Шлемер, Матис, Александър Калдер, Джакомети, Карл Нашияр.

Във втора глава с название „ЖАН ДЮБЮФЕ. РИСУНКАТА КАТО ФАКТОР ЗА ИЛЮЗОРНОТО ТРАНСФОРМИРАНЕ НА ТРИИЗМЕРНОТО ПРОСТРАНСТВО В ДВУИЗМЕРНО“ са изследвани естетически аспекти на изкуството от края на 50-те и 60-те години на ХХ-и век и по-конкретно направленията попарт, нов реализъм и нео-дадаизъм.

Трета глава „РИСУНКАТА В СКУЛПТУРНИТЕ АНСАМБЛИ НА МАРИСОЛ ЕСКОБАР“ е посветена на рисунката в творчеството на художничката Марисол Ескобар.

Четвърта глава „ДЕЙВИД ХОКНИ. РИСУНКАТА КАТО ПЛАСТИЧНА ТРИИЗМЕРНА ФОРМА В МОДЕРНОТО ТЕАТРАЛНО ПРОСТРАНСТВО“ изследва рисунката в творчеството на Дейвид Хокни.

Пета глава „РИСУНКАТА КАТО ТРИИЗМЕРЕН КОМПОНЕНТ ИЛИ САМОСТОЯТЕЛЕН ОБЕКТ В СЪВРЕМЕНОТО ИЗКУСТВО“ е посветена на особеностите на рисунката в съвременното изкуство.

В самото начало на работата си Невена Ангелова дефинира, за да разграничи, две основни понятия, първото – „пространствена рисунка“, разбирано като рисунка, осъществена в реалното пространство; и второто – „рисунка, посредством която се създава илюзия за пространство“.

Тя изследва рисунката в различните визуални изкуства „като основен градивен елемент: композиционен, формален, смислов, естетизиращ, емоционално въздействащ“ и отделя особено място на проявленията на рисунката в изкуство в наши дни, където често традиционните ѝ форми се трансформират в „пространствени“.

Водена от идеята, че „рисунката често задава, а понякога и „следва динамичните промени в тенденциите на съвременното визуално изкуство“ авторката разглежда формата, състоянието на рисунката, функциите ѝ, придобиването на „нова материалност“ в контекста на „новаторските визуализационни методи“, основният от които е свързан със „синтез чрез изтриване на границите на отделните изкуства“ като начин за създаване на различни форми.

Всеки един от избраните за целите на проучването автори, използва рисунката новаторски, при всеки един от тях рисунката излиза „от полето на двуизмерната плоскост“ и се „трансформира“ в „елемент от пластичен обект или пространствена структура“. Невена Ангелова изследва рисунката в творчеството им и техните специфични изобразителни подходи в историко-културологически контекст. Тя представя и проучва задълбочено „експериментите“ започнали с зараждането на „асамблажа“ в началото на ХХ-и век“ като постепенно достига до обстойно изследване

на рисунката при „интермедиялните визуални форми в изкуството“ днес. Прави подробен анализ на механизма на „жанровото преливане и смесване на рисунка, живопис, скулптура, сценография, пърформанс, светлинна и интерактивна инсталация“.

В проучването си Невена Ангелова се основава на известни теории от областта на визуалните изкуства, които имат отношение към изследваните от нея проблеми (гещалтпсихология; его-психология; идеите на представителите на Британската психоанализа Доналд Уиникът, Мелани Клайн и художественият критик Питър Фулър; трудовете, посветени на творческата мотивация от Ейбрахам Маслоу и Хана Сигал; психологическите теории за възприятие на изкуството на Рудолф Арнхайм, Нелсън Гудман, Майкъл Парсънс).

Основните изследователски методи са подбрани и съобразени с характера, целите и задачите на дисертационния труд.

В дисертацията се поставя акцент на особено актуални проблеми и аспекти на съвременното изкуство. Такова по своя характер е и „генерирането на мултидисциплинарни арт обекти“, т. нар. от авторката „всепроникващото участие на рисунката“. Докторантката акцентира върху експериментите в съответната област, като същевременно подхожда с внимание и отчита значението и на класическото рисуване, което тя приема като „фундамент за иновативните процеси“. Авторката категорично отстоява позицията си, че „при интеграция на визуалните езици ролята на рисунката не се принизява, а се видоизменя“, а „новите“ и „разширени същност, изразност, функция, проявления“ на рисунката започват от традиционната представа, за да достигнат друго, по-високо ниво.

Илюстративните материали, отлично оформени в отделно книжно тяло, допълват дисертационния труд.

Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертацията.

Напълно съм съгласна с посочените от Невена Ангелова приноси, като бих искала да добавя още няколко съществени според мене приноса, които са:

1. Изследването на т. нар. „пространствена рисунка“ в творчеството на Пикасо.
2. Проучването на специфики на рисунката в контекста на направленията попарт, нов реализъм и нео-дадаизъм.
3. Изследването на рисунката в творчеството на Мрисол Ескобар.

4. Анализа на рисунката като триизмерен компонент или самостоятелен обект в съвременното изкуство.
5. Изведената от авторката класификация на видовете пространствени рисунки според взаимодействието им си със зрителя.
6. Обособяването на категории рисунки-обекти според функционалните и формалните им характеристики.
7. Изследването както на общи тенденции, така и на оригинални проявления на рисунката в контекста на творчеството на известни съвременни чуждестранни и български автори като – Джейкъб Хашимото, Яйои Кусама, Томоаки Мураяма, Луис Буржоа, Пиа Линц, Борис Телеген, Ники дьо Сен Фал, Моника Попова, Маня Бапцарова, Катрин Итън Скинър, Томиюки Сакута, Кацуми Хаякава, Розина Макаеева, Илдико Мурешан, Флавия Мареле, Бар-бара Лича, Антъни Гормли, Едоардо Трезолди, Дейвид Морено, Фредерик Гурдон, Лене Килде, Анна Бояджиева, Дорис Салседо и др.

Заклучение

Считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и на правилника на НХА и му давам положителна и висока оценка.

Убедено предлагам на Невена Христова Ангелова да бъде присъдена ОНС „доктор“ в Област на висше образование 8. Изкуства, Професионално направление 8.2. Изобразително изкуство.

11. 09. 2024 г.

Проф. д. н. Лаура Димитрова